УДК 336.14

Фінансове забезпечення відновлення територій: роль державного бюджету та міжнародної допомоги

Чистякова Діана,
здобувачка вищої освіти спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто фінансування за рахунок бюджетних коштів і міжнародної допомоги. Проаналізовано міжнародну фінансову підтримку на початок 2026 р. Визначено типи фінансової допомогти для України.*

Ключові слова: *міжнародна допомога, державний бюджет, відновлення, інвестиційні програми.*

Війна в Україні спричинила серйозні економічні потрясіння, зруйновано значну частину промислового потенціалу країни та критичної інфраструктури. Водночас гостра нестача фінансово-економічних ресурсів стала одним із найважливіших викликів для стабільного функціонування держави. За таких обставин внутрішні можливості фінансування були дуже низькі, а зовнішня фінансова допомога набула виняткового значення. Відомо, що основна частина власних надходжень до державного бюджету спрямовується передусім на фінансування оборонної сфери, а витрати на оборону становлять майже половину всіх бюджетних видатків країни. Міжнародна підтримка стала ключовим механізмом для підтримки макроекономічної стабільності, збалансування державного бюджету та сприяння відновленню стратегічно важливих секторів економіки.

Фінансові ресурси допомагають органам місцевого самоврядування виконувати свої функції та повноваження. До таких ресурсів належать податкові надходження, міжбюджетні трансферти, грантова підтримка, а також інші можливі джерела фінансування. Нестача коштів залишається однією з головних проблем багатьох регіонів, адже обмежує здатність громад втілювати стратегічні програми та інвестиційні проєкти просторового розвитку територій.

Належне фінансове забезпечення створює передумови для реалізації важливих інфраструктурних ініціатив, що сприяють гармонійному та збалансованому розвитку територій. Оновлення транспортної інфраструктури, удосконалення системи комунальних послуг тощо мають вагоме значення.

За наявності достатніх фінансових можливостей органи місцевого самоврядування отримують змогу більш ефективно планувати розвиток територій, враховуючи інтереси як сільських громад, так і міських населених пунктів [3]. Це сприяє забезпеченню доступу населення до необхідних послуг, інфраструктури та ресурсів. Проте, у сучасних реаліях бюджетне фінансування неспроможне покрити всі витрати. Саме тому застосовується співробітництво України з міжнародними фінансовими установами. Загальна потреба у такому

зовнішньому фінансуванні на 2025 р. оцінюється в 38,4 млрд доларів [6]. Станом на 2025 р. бюджетна ситуація в Україні стала більш стабільною порівняно з 2024 р. завдяки фінансовій підтримці міжнародних партнерів, а також активним крокам щодо використання коштів, отриманих від «заморожених» російських активів [7].

Співпраця з міжнародними партнерами вже дозволила мобілізувати гуманітарну та фінансову допомогу. Ці ресурси використовуються для покриття невідкладних бюджетних витрат, підтримки соціально вразливих груп, підтримки економічної активності, фінансування відновлення та функціонування критичної інфраструктури.

Україні необхідно створити ефективний механізм на державному рівні, який дозволить систематично акумулювати отримані кошти та спрямовувати їх на пріоритетні програми під час переходу до економічного відновлення та післявоєнної відбудови. У цьому процесі важливу роль відіграватимуть скоординовані зусилля дослідників, фінансових і галузевих фахівців.

Масштаб фінансових ресурсів, необхідних для відбудови України, становить сотні мільярдів доларів [5, с. 32]. Необхідна розробка комплексної національної стратегії відновлення та мобілізації підтримки з усіх доступних джерел. Пріоритетними напрямками мають бути модернізація виробництва та інфраструктури, заохочення інновацій, а також інвестиції у розвиток людського капіталу. Типи фінансової допомоги для України наведено на рис. 1.

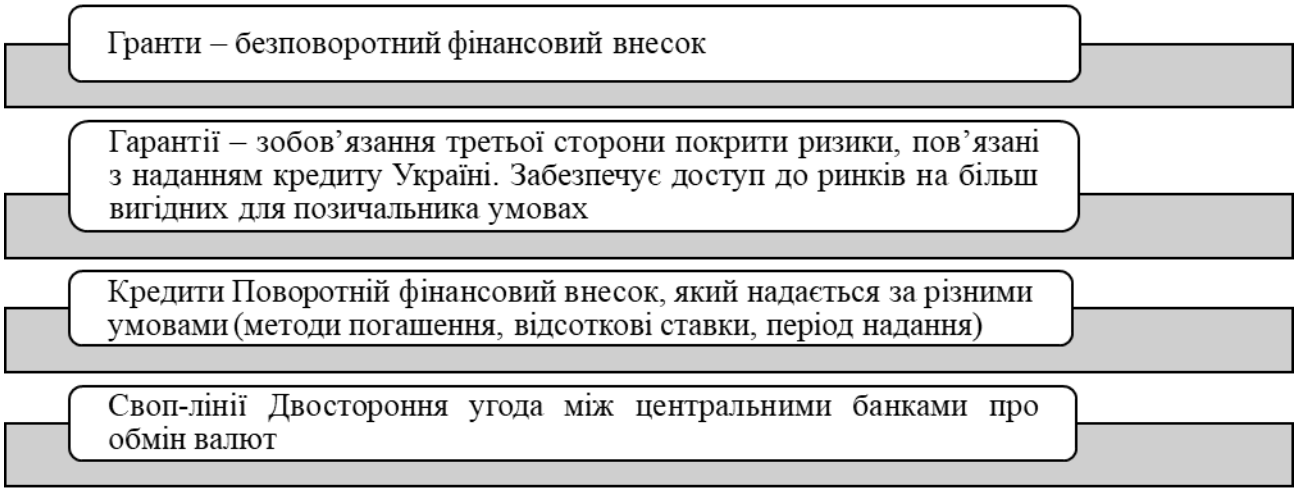

Рисунок 1 – Типи фінансової допомоги для України

Джерело: побудовано автором з використанням матеріалів [4].

Вже затверджено єдиний портфель проєктів загальною вартістю понад 11 трлн грн, але в проєкті бюджету на 2026 рік на реалізацію публічних інвестиційних проєктів передбачено лише 109 млрд грн [4]. Очікується, що значну частину фінансування нададуть міжнародні фінансові організації, тому важливо забезпечити ефективне виконання визначених пріоритетних проєктів.

Щодо закупівель у сфері відбудови, то у 2025 р. кількість будівельних тендерів зросла, хоча їхня загальна вартість зменшилася майже на 40% [2]. Крім того, більшість закупівель проводяться фактично без конкуренції: приблизно 90% процедур відбуваються лише з одним учасником, а понад 65%

закупівель здійснюються поза електронною системою, що знижує рівень прозорості та конкурентності у сфері відбудови [2].

Новий пакет із восьми інвестиційних програм ухвалено 05.03.2026 р. з метою допомоги Україні в подоланні економічно-соціальних проблем; загальний обсяг цих програм становить 1,5 млрд євро, і очікується, що протягом наступних трьох років вони допоможуть залучити до 3,4 млрд євро додаткових інвестицій [1]. Кошти планують спрямувати на розвиток енергетики, освіти, інфраструктури, сільського господарства, підтримки малого бізнесу та будівництво укриттів у навчальних закладах. Уряд України разом із Європейською комісією та міжнародними фінансовими інституціями працює над тим, щоб ці інвестиції якнайшвидше перетворювалися на реальні проєкти у стратегічних секторах економіки [1]. При цьому особливо важливою є роль приватного бізнесу, який може забезпечити значний довгостроковий ефект для економічного зростання та післявоєнної відбудови країни.

Отже, під час війни Україна не спроможна самостійно покрити всі витрати щодо відновлення. Тому активно залучається фінансування від міжнародних партнерів. Вважаємо, що у 2026 р. й надалі діятимуть міжнародні програми фінансування України.

Список використаних джерел:

1. ЄС затвердив новий пакет інвестицій на €1,5 млрд для підтримки відновлення, реконструкції та модернізації України. URL: https://me.gov.ua/News/Detail/dac35def-de98-4bc7-8aad-5b8414d504e4?lang=uk-UA&title=PaketInvestitsiiNa1-5-Mlrd
2. Контроль витрат на відновлення України №22. Огляд проєкту бюджету 2026. URL: https://ces.org.ua/recovery-spending-watchdog-sept-2025/
3. Онищук І. І. Інструменти фінансового забезпечення просторового розвитку місцевого самоврядування. *Економічний простір*. 2025. №198. С. 82–92.
4. Посаднєва О. М., Слолієнко В. О. Аналіз впливу міжнародної допомоги на ресурсну базу державного бюджету України. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №2 (53). С. 335–341.
5. Продан Т. Я. Роль міжнародної фінансової допомоги у відновленні України. Теорія, методологія і практика організації фінансових відносин в умовах глобальної турбулентності: актуальна проблематика і шляхи її вирішення: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, Україна, 31 жовт. 2025 р.), 2025. С. 32 – 34.
6. Самойлюк М. Трекер економіки України під час війни. URL: https://ces.org.ua/trackereconomy-during-the-war/
7. Химич І. Г. Міжнародна фінансова допомога: підтримка України. Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 трав. 2025 р.) / відп. ред. М. В. Войчук. Луцьк: ВІП ЛНТУ. 2025. С.55 – 57.

Abstract: *Financing from budget funds and international aid is considered. International financial support is analyzed for the beginning of 2026. Types of financial assistance for Ukraine are determined.*

Key words: international aid, state budget, recovery, investment programs.

Науковий керівник:
Бурковська А.В.,
канд. екон. наук, доцентка
кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет